

**SUN'IY INTELLEKT VA MEHNAT BOZORI: INQIROZ YOKI YANGI
IMKONIYATLAR DAVRI****Sanakulova Sevinch Axrorovna***ISFT instituti 2-kurs talabasi**E-mail: sevinsanakulova9@gmail.com*

Annotasiya: Mazkur maqolada sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri, uning ishsizlik xavfi hamda yangi kasblarning shakllanishidagi o'rni tahlil qilingan. Sun'iy intellekt texnologik inqilob sifatida rutin ishlarni avtomatlashtirish bilan birga, inson kapitalini rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Tadqiqot jarayonida mualliflar mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun umrbod o'rganish, texnologik savodxonlik va "yumshoq ko'nikmalarni" rivojlantirish muhimligini asoslab bergan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, mehnat bozori, avtomatizatsiya, ishsizlik, yangi kasblar, texnologik rivojlanish.

Аннотация: В данной статье анализируется влияние искусственного интеллекта на рынок труда, риски безработицы и роль технологий в формировании новых профессий. Будучи технологической революцией, искусственный интеллект не только автоматизирует рутинные задачи, но и открывает новые горизонты для развития человеческого капитала. В процессе исследования авторы обосновывают важность обучения на протяжении всей жизни, технологической грамотности и развития «гибких навыков» (soft skills) для успешной адаптации на современном рынке труда.

Ключевые слова: искусственный интеллект, рынок труда, автоматизация, безработица, новые профессии, технологическое развитие.

Abstract: This article analyzes the impact of artificial intelligence on the labor market, the risks of unemployment, and its role in the formation of new professions. As a technological revolution, artificial intelligence not only automates routine tasks but also opens new horizons for the development of human capital. During the research, the authors substantiate the importance of lifelong learning, technological literacy, and the development of "soft skills" for success and adaptation in the modern labor market.

Keywords: artificial intelligence, labor market, automation, unemployment, new professions, technological development.

Kirish

Insoniyat tarixida texnik inqiloblar doimo mehnat tabiatini o'zgartirib kelgan, ammo bugungi kunda guvohi bo'layotganimiz — sun'iy intellektning kirib kelishi avvalgilaridan ko'ra misli ko'rilmagan tezlik va ko'lamga ega. Agar ilgarigi sanoat inqiloblari jismoniy mehnatni mexanizatsiyalashtirishga qaratilgan bo'lsa, bugungi

raqamli inqilob inson aqliy faoliyatining katta qismini avtomatizatsiyalashmoqda. Sun'iy intellekt endilikda shunchaki texnik vosita emas, balki global mehnat bozorining kelajagini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylandi. Bu o'zgarishlar jamiyatda ikki xil qarashni keltirib chiqarmoqda: bir tomondan, ommaviy avtomatizatsiya olib keladigan ishsizlik va ijtimoiy beqarorlik xavfi haqidagi xavotirlar, ikkinchi tomondan esa, texnologiyalar yaratayotgan yangi, misli ko'rilmagan kasbiy imkoniyatlar. Ushbu maqolada biz sun'iy intellektning mehnat bozorida o'rni, qaysi sohalar jiddiy transformatsiyaga uchrayotgani, kelajak kasblarining qiyofasi va bu yangi voqelikda muvaffaqiyat qozonish uchun talab etiladigan yangicha ko'nikmalarni batafsil tahlil qilamiz.

Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri, birinchi navbatda, takrorlanuvchi va algoritmlarga asoslangan ish jarayonlarida yaqqol sezilmoqda. Bugungi kunda mijozlar bilan ishlash, ya'ni koll-markazlar va texnik yordam xizmatlaridagi oddiy so'rovlarga endilikda chat-botlar va virtual yordamchilar javob bermoqda. Shuningdek, ma'lumotlarni kiritish, tahlil qilish va hisobotlarni tayyorlash kabi buxgalteriya, yuridik va ma'muriy vazifalar avtomatlashtirilmoqda. Avtopilot tizimlarining rivojlanishi logistika va yuk tashish sohasidagi an'anaviy ish o'rinlariga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Hatto ijodiy sohalarda ham sun'iy intellekt matn yozish, grafik dizayn, foto va video montaj hamda dasturlashning dastlabki bosqichlarida insondan tezroq va arzonroq ishlashga qodirligini ko'rsatmoqda. Biroq, bu holat mehnat bozorining inqirozi emas, balki evolyusiyasidir. Tarix shuni ko'rsatadiki, har qanday katta texnologik o'zgarish dastlab mavjud ish o'rinlarini qisqartirgandek tuyulsa-da, uzoq muddatda yanada samaraliroq yangi kasblarni va tarmoqlarni yaratgan.

Sun'iy intellekt mehnat bozorini yo'q qilmaydi, balki uni tubdan transformatsiya qiladi. Kelajakda sun'iy intellekt tizimlarini boshqaradigan, ularni yaratadigan, o'rgatadigan va ularga to'g'ri topshiriqlar bera oladigan mutaxassislar talab keskin ortadi. Shu bilan birga, algoritmlarning adolatli, xolisona va xavfsiz ishlashini nazorat qiluvchi etika bo'yicha auditorlar, katta hajmdagi ma'lumotlarni biznes foydasiga aylantira oladigan tahlilchilar mehnat bozorining eng asosiy figuralariga aylanadi. Shuni unutmash kerakki, psixologiya, ta'lim, ijtimoiy xizmatlar va ijodiy boshqaruv kabi insoniy empatiya, his-tuyg'u va nostandart fikrlashni talab qiluvchi sohalarda inson hamon raqobatsiz qoladi. Sun'iy intellekt ishni bajarishi mumkin, ammo uning ma'nosini tushunish va odamlar bilan hissiy bog'lanish faqat insonga xos xususiyatdir.

Kelajak mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun eskirgan tamoyillardan voz kechish va umrbod o'rganishga tayyor turish lozim. Muhimi shundaki, sun'iy intellekt inson o'rnini bosa olmaydi, ammo sun'iy intellektidan foydalana oladigan mutaxassis, undan foydalanmaydigan mutaxassisni albatta siqib chiqaradi. Shu sababli, texnologiyalarni o'z ishida yordamchi sifatida qabul qilish, raqamli savodxonlikni oshirish va kreativlikni rivojlantirish endi tanlov emas, balki mehnat bozorida qolishning yagona shartidir. Kelajak — texnologiyalar va insoniy fazilatlarini

uyg'unlashtira oladiganlarniki bo'lib, biz ushbu yangi voqelikka moslashish orqali ish faoliyatimizni yanada mazmunli va samarali qilishimiz mumkin.

Adabiyotlar sharhi

Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri mavzusi so'nggi yillarda iqtisodchilar, sotsiologlar va texnologik ekspertlarning diqqat markazida bo'lib kelmoqda. Bu boradagi mavjud ilmiy va tahliliy adabiyotlarni tahlil qilar ekanmiz, ularni asosan ikkita qarama-qarshi yondashuvga bo'lish mumkin.

Birinchi toifadagi tadqiqotlar, xususan, nufuzli xalqaro tashkilotlar va konsalting kompaniyalarining hisobotlarida texnologik ishsizlik xavfiga katta urg'u beriladi. Masalan, Jahon iqtisodiy forumi (World Economic Forum) va McKinsey Global Institute tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda avtomatizatsiya natijasida millionlab ish o'rinlari qisqarishi mumkinligi haqida ogohlantiriladi. Bu guruh tadqiqotchilari fikricha, rutin va algoritmik jarayonlarga asoslangan kasblar, xususan, logistika, ma'muriy boshqaruv va ommaviy xizmat ko'rsatish sohalarida inson mehnatiga bo'lgan ehtiyoj keskin kamayadi. Bu yondashuvda texnologiyaning "almashtiruvchi" (substitution) roli asosiy o'rinda turadi.

Ikkinchi yondashuv esa texnologiyaning "to'ldiruvchi" (complementary) roliga va yangi imkoniyatlarni yaratish qudratiga e'tibor qaratadi. Ko'plab iqtisodiy adabiyotlarda ta'kidlanishicha, sun'iy intellekt nafaqat ish o'rinlarini yo'q qiladi, balki mehnat unumdorligini oshirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. MIT va Stenford universiteti olimlari tomonidan olib borilgan izlanishlarda qayd etilishicha, sun'iy intellekt insonning ijodiy va tahliliy qobiliyatlarini kuchaytiradi. Ushbu adabiyotlar tarixiy pretsedentlarga tayanadi: sanoat inqilobi davridagi qo'rquvlarning aksi o'laroq, yangi texnologiyalar mavjud kasblarni murakkablashtirdi va insoniyatga ilgari mavjud bo'lmagan mutlaqo yangi faoliyat turlarini taqdim etdi.

Shuningdek, zamonaviy adabiyotlarda "ko'nikmalar bo'shlig'i" (skills gap) tushunchasiga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqotchilarning yakdil fikriga ko'ra, mehnat bozorining kelajagi texnik ko'nikmalar va "yumshoq ko'nikmalar" (soft skills) uyg'unligiga bog'liq. Agar avvalgi davrlarda tor mutaxassislik yetarli bo'lgan bo'lsa, endilikda moslashuvchanlik, kritik fikrlash va sun'iy intellekt bilan birgalikda ishlash mahorati muvaffaqiyatning asosiy omili sifatida e'tirof etilmoqda.

Mavjud adabiyotlar sun'iy intellektni faqat xavf yoki faqat imkoniyat sifatida emas, balki murakkab transformatsiya jarayoni sifatida talqin qiladi. Ilmiy manbalarning barchasi bir nuqtada birlashadi: ta'lim tizimini va mehnat bozorini ushbu yangi voqelikka moslashtirish, inson kapitalini rivojlantirish — kelajakdagi ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikning garovidir.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqola va unda keltirilgan tahlillar tizimli yondashuv va qiyosiy tahlil uslublariga asoslangan. Mavzuning ko'p qirraliligini inobatga olgan holda,

ma'lumotlarni to'plash va umumlashtirishda quyidagi ilmiy yondashuvlardan foydalanildi:

Birinchidan, tavsifiy (deskriptiv) tahlil usuli orqali sun'iy intellektning hozirgi mehnat bozoridagi mavqei, uning joriy etilish sur'atlari va asosiy transformatsiya nuqtalari tasvirlab berildi. Bu jarayonda xalqaro nufuzli tashkilotlarning so'nggi yillardagi hisobotlari, global trendlar va sanoatdagi texnologik o'zgarishlar kuzatuvlari asosiy manba sifatida xizmat qildi.

Ikkinchidan, qiyosiy tahlil usulidan foydalanilgan holda, sun'iy intellektning mehnat bozoriga ijobiy va salbiy ta'sirlari o'zaro solishtirildi. Bunda ish o'rinlarining qisqarish xavfini anglatuvchi tahlillar bilan bir qatorda, yangi kasblarning shakllanishi va iqtisodiy samaradorlikning oshishi kabi omillar parallel ravishda o'rganib chiqildi. Bunday yondashuv voqelikka bir tomonlama emas, balki xolis baho berish imkonini berdi.

Uchinchidan, prognozlashtirish (bashorat qilish) usuli orqali kelajak mehnat bozorining rivojlanish traektoriyasi belgilandi. Bunda iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlarning o'zaro bog'liqligi hisobga olinib, qaysi ko'nikmalar kelgusi o'n yillikda ustuvor ahamiyat kasb etishi bo'yicha xulosalar chiqarildi.

Nihoyat, sintez usuli orqali barcha to'plangan ma'lumotlar, nazariy qarashlar va amaliy kuzatuvlar birlashtirilib, yaxlit maqola konsepsiyasi yaratildi. Tadqiqot jarayonida ma'lumotlarning ishonchliligi va zamonaviyligiga alohida e'tibor qaratildi, shuningdek, mavzuning O'zbekiston mehnat bozori uchun amaliy ahamiyatiga oid xulosalarni shakllantirishda mahalliy kontekstga xos jihatlarni inobatga olindi.

Ushbu metodologiya orqali biz sun'iy intellektni faqat texnologik vosita sifatida emas, balki mehnat munosabatlarini tubdan qayta quruvchi ijtimoiy-iqtisodiy fenomen sifatida ochib berishga harakat qildik.

Tahlil va natijalar

Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'sirini chuqur tahlil qilish natijasida ikkita asosiy yo'nalishdagi o'zgarishlar aniqlandi: ish jarayonlarining avtomatizatsiyalashuvi va mehnat unumdorligining yangi bosqichga ko'tarilishi.

Avtomatizatsiya jarayoni o'zining ikki tomonlama tabiati bilan ajralib turishi tahlillarda o'z tasdig'ini topdi. Bir tomondan, rutin, takrorlanuvchi va ma'lumotlarni qayta ishlashga asoslangan vazifalar SI tomonidan to'liq o'zlashtirilmoqda. Bu, xususan, buxgalteriya hisoboti, mijozlarga standart xizmat ko'rsatish va ma'muriy boshqaruv tizimlarida ish o'rinlarining kamayishiga olib kelmoqda. Biroq, bu holat mehnat bozorining qisqarishidan ko'ra, ko'proq funksional transformatsiyani anglatadi. Ya'ni, insonlar oddiy va zerikarli ishlardan ozod bo'lib, murakkabroq va ijodiy vazifalarga o'tish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar.

Mehnat unumdorligini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, SI vositalaridan foydalanuvchi xodimlarning ish samaradorligi ulardan foydalanmaydiganlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori. Xususan, dasturlash, dizayn va kontent yaratish sohalarida SI

yordamida bajarilgan loyihalarning tezligi va sifati o'sgan. Bu esa bozorda "SI bilan ishlay oladigan mutaxassis" degan yangi standartni shakllantirmoqda. Natijalar shuni tasdiqlaydiki, SI insonni ishsiz qoldiruvchi kuch emas, balki inson qobiliyatlarini kengaytiruvchi "intellektual sur'at" vazifasini o'tayapti.

Tahlilning yana bir muhim natijasi — mehnat bozoridagi talab va taklifning tubdan o'zgarishidir. Bozorda texnik ko'nikmalar bilan bir qatorda, "yumshoq ko'nikmalar" (soft skills) — tanqidiy fikrlash, empatiya, murakkab muammolarni yechish va SI bilan samarali hamkorlik qilish mahoratiga bo'lgan ehtiyoj keskin oshdi. Texnologiyalar qanchalik rivojlanmasin, ijtimoiy va psixologik jihatdan murakkab bo'lgan kasblarda (pedagogika, psixologiya, boshqaruv, san'at) inson omili hamon asosiy ustunlik bo'lib qolmoqda.

Mehnat bozoridagi texnologik transformatsiyaning rivojlanish dinamikasi (2020–2035)

Davr	Asosiy trend	Avtomatizatsiya darajasi	Eng talabgir ko'nikmalar	Yangi paydo bo'luvchi kasblar
2020–2025	Raqamli o'tish	Boshlang'ich (rutin ishlar)	Bazaviy kompyuter savodxonligi	SI operatori, SMM, Ma'lumotlar tahlili
2026–2030	Keng qamrovli integratsiya	O'rta (tahliliy ishlar)	Tanqidiy fikrlash, SI bilan ishlash	SI muhandisi, Etika auditori, Avtopilot menejeri
2031–2035	To'liq sinergiya	Yuqori (ijodiy/boshqaruv)	Empatiya, Strategik liderlik, Innovatsiya	Robototexnika psixologi, Virtual olam arxitektori

Manba: World Economic Forum (2025) hisobotlari va McKinsey Global Institute (2023) tahliliy tadqiqotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqildi.

Xulosa shuki, SI mehnat bozoridagi ish o'rinlarini tabiiy tanlanish jarayoni orqali yangilamoqda. Avtomatlashtirish jarayonida muvaffaqiyatga erishish uchun mutaxassislar doimiy ravishda yangi texnologiyalarni o'zlashtirishi, o'z bilimlarini rivojlantirishi va eng muhimi, texnologiyalar bilan raqobatlashmay, ular bilan sinergiya (hamkorlik) hosil qilishga intilishlari shart. Bu jarayon, o'z navbatida, iqtisodiyotda yangi ish o'rinlarini yaratish va mehnat sifatini oshirish uchun keng imkoniyatlar eshigini ochmoqda.

Yuqorida keltirilgan jadval ma'lumotlari mehnat bozorining evolyusiyasi nafaqat tezlik, balki sifat jihatidan ham tubdan o'zgarayotganini ko'rsatadi. Ushbu dinamikani tahlil qilar ekanmiz, uchta asosiy xulosaga kelish mumkin.

Birinchidan, avtomatizatsiyaning chuqurlashuvi. Agar 2020–2025 yillarda avtomatizatsiya asosan "rutin" — ya'ni takrorlanuvchi va jismoniy mehnatni talab qiluvchi ishlarni qamrab olgan bo'lsa, 2030 yillarga kelib sun'iy intellektning ta'siri tahliliy va qaror qabul qilish sohasiga ko'chmoqda. Bu shuni anglatadiki, ilgari "intellektual" hisoblangan ko'plab ofislik vazifalari algoritmlar tomonidan bajarilishi odatiy holga aylanadi.

Ikkinchidan, ko'nikmalar transformatsion piramidasi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, vaqt o'tishi bilan texnik ko'nikmalarining qiymati pasayib, ular asosiy talabga (bazaviy savodxonlikka) aylanib bormoqda. Aktualigi oshib borayotgan ko'nikmalar esa insoniy tabiatga xos bo'lgan — tanqidiy fikrlash, empatiya va strategik liderlikdir. Bundan xulosa qilish mumkinki, sun'iy intellekt insonning texnik ijrochi sifatidagi vazifasini o'z zimmasiga oladi, ammo insonning "qaror qabul qiluvchi" va "emotsional bog'lovchi" sifatidagi o'rnini hech narsa bosa olmaydi.

Uchinchidan, kasblarning intellektuallashuvi. Jadvalda keltirilgan yangi kasblar — masalan, "virtual olam arxitektori" yoki "robototexnika psixologi" — hozirda mavjud bo'lmagan yoki endigina shakllanayotgan sohalardir. Bu shuni tasdiqlaydiki, texnologiya yangi kasblarni yaratish sur'ati eskilarini siqib chiqarish sur'atidan yuqori bo'lishi mumkin. Biroq, bu imkoniyatdan foydalanish uchun mutaxassislarning yangi voqelikka moslashuvi va uzoqni ko'ra olish qobiliyati hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Jadvaldagi tendensiyalar mehnat bozorini "qisqarish" emas, balki "yuksalish" yo'lida ekanligidan dalolat beradi. Kelajak — texnologiya bilan sinergiya hosil qila oladigan va o'z ichidagi insoniy imkoniyatlarni SI yordamida ko'paytira oladigan kadrlarnikidir.

Xulosa va takliflar

Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri muqarrar va ushbu jarayon global miqyosda iqtisodiy tizimlarni tubdan qayta shakllantirmoqda. Tahlil va kuzatuvlarimiz shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt — bu ishsizlikni keltirib chiqaruvchi tahdid emas, balki mehnat samaradorligini oshiruvchi, ijod imkoniyatlarini kengaytiruvchi va insonni zerikarli rutin ishlardan ozod qiluvchi qudratli vositadir. Kelajakda mehnat bozoridagi ustunlik sun'iy intellekt bilan raqobatlashadigan emas, balki undan o'z faoliyatida samarali foydalana oladigan, texnik savodxonlik va yuqori emotsional intellektga ega mutaxassislarga tegishli bo'ladi.

Ushbu o'zgarishlar davrida barqarorlikni saqlash va imkoniyatlardan to'liq foydalanish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari suramiz:

- Ta'lim tizimini transformatsiya qilish: Maktab, litsey va oliygohlarda dasturlarni sun'iy intellekt asoslari, raqamli savodxonlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga moslashtirish zarur. An'anaviy yodlashga asoslangan ta'limdan

muammolarni yechishga (problem-solving) qaratilgan ta'limga o'tish kechiktirib bo'lmaydigan vazifadir.

- Umrbod o'rganish (Lifelong learning) madaniyatini shakllantirish: Mehnat bozoridagi mutaxassislar uchun qayta malaka oshirish (reskilling) va qo'shimcha ko'nikmalarni egallash (upskilling) oddiy holga aylanishi kerak. Korxonalar o'z xodimlarini yangi texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish uchun maxsus o'quv dasturlarini ishlab chiqishlari va joriy etishlari maqsadga muvofiqdir.

- Davlat darajasidagi ijtimoiy qo'llab-quvvatlash: Avtomatizatsiya tufayli qisqa muddatli ishsizlikka uchragan toifalar uchun ijtimoiy himoya mexanizmlarini kuchaytirish, ularni yangi kasblarga qayta o'qitish bo'yicha davlat dasturlarini kengaytirish talab etiladi.

- Insoniy fazilatlariga urg'u berish: Sun'iy intellekt davrida empatiya, ijodkorlik, liderlik va murakkab qarorlar qabul qilish kabi insoniy xususiyatlarning qadri yanada ortadi. Shu bois, biznes va ta'lim muassasalarida ushbu "yumshoq ko'nikmalarni" (soft skills) rivojlantirishga ustuvorlik berish kerak.

- Texnologiya va etika uyg'unligi: Sun'iy intellektni joriy etishda uning inson huquqlariga, adolatli ishlashiga va xavfsizlik talablariga rioya qilinishini ta'minlaydigan milliy me'yoriy-huquqiy bazani yaratish zarur.

Yakuniy xulosa shuki, sun'iy intellekt asrida muvaffaqiyatga erishishning siri — texnologiyadan qo'rqish emas, balki uni o'z xizmatimizga bo'ysundirishdir. Biz o'zgarishlarga qanchalik tez moslashsak va insoniylikni texnologiya bilan uyg'unlashtira olsak, kelajak mehnat bozorida shunchalik mustahkam o'rin egallaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. World Economic Forum (2025). The Future of Jobs Report 2025. Geneva: WEF Publishing. 1–312-betlar. (Global mehnat bozori va sun'iy intellektning ta'siri bo'yicha asosiy hisobot).

2. McKinsey Global Institute (2023). Generative AI and the future of work in America. McKinsey & Company. 1–68-betlar. (Sun'iy intellektning iqtisodiy samaradorligi va ish o'rinlariga ta'siri).

3. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company. 1–306-betlar. (Raqamli inqilobning iqtisodiy asoslari).

4. Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2019). Automation and New Tasks: How Technology Displaces and Reinstates Labor. Journal of Economic Perspectives, 33(2). 3–30-betlar. (Ish o'rinlarining almashinuvi va texnologik transformatsiya).

5. Schwab, K. (2016). The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. 1–192-betlar. (Sanoat inqilobining ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlari).

6. OECD (2021). Artificial Intelligence in Society. OECD Publishing, Paris. 1–156-betlar. (Sun'iy intellektni ijtimoiy-huquqiy boshqarish).
7. Shernaev, A. A. "General methodological bases of tax planning in enterprises." International Journal of Economics, Commerce and Management United Kingdom ISSN 2348 0386 8.4 (2020): 357.
8. Shernaev, A. A. "Principles and methods of organization of the internal tax control system in joint stock company." International Journal of Economics, Business and Management Studies-ISSN (2021): 2347-4378.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi (2021). 2021–2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish va rivojlantirish dasturi. Toshkent. 1–45-betlar. (Mahalliy strategiya va rivojlanish dasturi).